

Nr 143.

Godkänd av första kammaren den 24 maj 1927.

Godkänd av andra kammaren den 25 maj 1927.

*Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 166, angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egen-
domar m. m.*

(Jordbruksutskottets utlåtande nr 28.)

Till Konungen.

I en till riksdagen den 18 februari 1927 avlåten proposition, nr 166, har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt under punkterna 1:o—22:o.

Förslagen i fråga avse framställningar till riksdagen om medgivande till försäljning av vissa kronoegendomar eller delar därav.

Efter en inledningsvis lämnad redogörelse för i anledning av riksdagens skrivelse den 10 mars 1926, nr 70, om styckning av kronoegendomar av domänstyrelsen med biträde av för ändamålet jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 april 1926 tillkallade sakkunniga verkställd utredning samt de åtgärder, vartill denna hittills ansetts böra föranleda, har departementschefen för egen del anfört följande:

»De sakkunnigas utredning är verkställd i närmaste överensstämmelse med de grunder, som angivits vid ifrågavarande utrednings beslutande. Enligt dessa skulle utlåtanden avgivas rörande skilda kronoegendomars lämplighet för bildande av självständiga mindre jordbruk samt preliminära styckningsplaner uppgöras, och skulle undersökningen till en början inriktas på egen-
domar, som bleve arrendelediga före den 14 mars 1932. Med hänsyn till arbetets omfattning hava de sakkunniga under 1926 medhunnit undersökning endast av egen-
domar arrendelediga före den 14 mars 1930. Jag förutsätter emellertid, att domänstyrelsen med biträde av de sakkunniga fortsätter och avslutar undersökningen enligt uppgjord plan.

De av de sakkunniga uppdragna allmänna riktlinjerna beträffande utväljandet av de egendomar, som lämpligen böra styckas eller eljest försäljas, ävensom upprättandet av ändamålsenliga styckningsplaner synas böra bringas till vederbörande länsstyrelser och uppskattningsmäns kännedom, att av dem beaktas vid uppgörande av förslag till kronoegendomars fortsatta disposition.

De utlåtanden, som av de sakkunniga upprättats rörande inom den närmaste tiden arrendelediga egendomar, hava i ett stort antal fall utmynnat i förslag om respektive egendomars styckning eller, där så ansetts påkallat, försäljning i odelat skick. Där styckning ifrågasatts, har en preliminär exploateringsplan framlagts. Ehuru det icke enbart på grundval av de sakkunnigas nämnda utlåtanden kan bedömas, huruvida deras försäljningsförslag böra följas i alla detaljer, synes dock berörda å ort och ställe verkställda förundersökning vara en god utgångspunkt för upprättandet genom uppskattningsmännen av definitiva försäljningsförslag. Undersökningen torde vara ägnad att i hög grad underlätta och påskynda hithörande försäljningsfrågors lösning. I anslutning härtill torde jämväl domänstyrelsen böra anbefallas att anmoda vederbörande länsstyrelser att genom uppskattningsmännen skyndsamt gå i författning om fullföljande av de stycknings- och försäljningsförslag, som framlagts av de sakkunniga, samt att så snart ske kan till Kungl. Maj:t inkomma med härav föranledda slutliga försäljningsförslag. För detta arbetes utförande böra förrättningsmännen erhålla vederbörlig del av de sakkunnigas utredning i och för beaktande.

Jag har för avsikt att senare i dag göra hemställan om Kungl. Maj:ts beslut i överensstämmelse med vad av mig nu anförts.

På det att de utav de sakkunniga nu framlagda preliminära försäljningsförslagen må i god tid bringas till den jordsökande allmänhetens kännedom, torde det vara lämpligt, att en förteckning över ifrågavarande egendomar, försedd med belysande detaljuppgifter om respektive egendomar och inledd med en lättfattlig redogörelse för förfarandet vid försäljning av kronojord, snarast upprättas, tryckes och sprides bland allmänheten. Jag har gått i författning om igångsättande av detta arbete.

Vidare synes av vikt, att utredning snarast igångsättes, i vad mån gällande bestämmelser rörande planläggning, beslutande och verkställande av upplåtelse av jord från kronans jordbruksdomäner böra ändras i syfte att ernå smidigare former, större enkelhet, mera affärsmässighet och ökat tillgodoseende av de sociala synpunkterna vid hithörande verksamhets bedrivande. Jag har igångsatt erforderliga förarbeten för uppgörande av en plan för dylik utredning samt hyser förhoppning att inom en nära framtid kunna för Kungl. Maj:t ånyo anmäla detta ärende.

I samband därmed torde även vara lämpligt att upptaga frågan om vidgad förköpsrätt för vissa arrendatorer. Intill dess en utredning i ämnet skett, torde, såsom i ärendet föreslagits, i varje särskilt uppkommande fall få prövas, huruvida en dylik vidgad rätt bör medgivas.

Ehuru jag sålunda icke nu för Kungl. Maj:t framställer något yrkande av beskaffenhet att böra föranleda framställning till riksdagen, har jag här velat lämna en redogörelse för den i ärendet verkställda utredningen samt de åtgärder, vartill denna hittills ansetts böra föranleda, på det frågans läge må bringas till riksdagens kännedom.»

Såsom härav framgår har genom de åtgärder, vilka i anledning av riksdagens förberörda skrivelse kommit till stånd, det visserligen icke åstad-

kommits, att den i skrivelsen ifrågasatta plan för styckning av härför lämpliga kronoegendomar kunnat framläggas för innevarande års riksdag. De redan vidtagna åtgärderna ävensom de, enligt vad departementschefen angiver, planerade torde emellertid i stort sett vara ägnade att tillgodose det av riksdagen avsedda syftet. Den genom ovan omförmälda sakkunniga påbörjade undersökningen om olika kronoegendomars lämplighet till styckning torde sålunda, jämväl enligt riksdagens uppfattning, böra fullföljas, och därvid erhållna resultat bringas till den intresserade allmänhetens kännedom. Av vikt torde också vara, att de av departementschefen förberedda utredningarna rörande revision av gällande bestämmelser om sättet för verkställande av upplåtelse från kronoegendomar samt om utvidgad förköpsrätt för arrendatorer snarast komma till stånd.

Vidkommande de särskilda försäljningsförslagen hava dessa icke givit anledning till någon erinran. Riksdagen får därför anmäla, att riksdagen medgivit,

1) att lotterna nr 3, 5 och 6 å den i ärendet företedda kartan må från kronoegendomen 2 mantal Husby nr 2 och 3 i Husby-Lyhundra socken av Stockholms län var för sig å offentlig auktion till den högstbjudande försäljas under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor;

2) att kronoegendomen $\frac{5}{8}$ mantal Hässlinge nr 2 i Lillkyrka socken av Uppsala län må, med tillträdesrätt den 14 mars 1928, å offentlig auktion till den högstbjudande försäljas under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor;

3) *dels* att den i statsrådsprotokollet omförmälda, till kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Furholmen eller Fruholmen nr 1 i Trosa-Vagnhärads socken av Södermanlands län hörande utägan Kärret om 5.4265 hektar må från egendomen avstyckas och till godsägaren Ernst Isoz försäljas mot en köpeskillning av 4,350 kronor samt under villkor i övrigt, *att* utägan må med äganderätt tillträdas den 14 mars 1931, *att* köpeskillningen vid tillträdet kontant erlägges till länsstyrelsen i länet, *att* utägan säljes i det skick, den vid tillträdet befinnes, *att* köparen skall svara för de å området för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, *samt att* köparen skall ensam vidkännas alla med områdets avskiljande, lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter,

dels ock att ett belopp motsvarande fem procent ränta å berörda köpeskillning må årligen ur domänfonden utgå till Tullgarns slottsförvaltning för det ändamål och enligt de grunder, som i Kungl. Maj:ts i statsrådsprotokollet omförmälda beslut den 18 juni 1920 förutsättas;

4) att kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Valla nr 2 i Björkviks socken av Södermanlands län må å offentlig auktion enligt de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor försäljas till den högstbjudande med tillträdesrätt den 14 mars 1928 och med iakttagande att i statsrådsprotokollet omförmälda landvinning skall utbjudas för sig och egendomen i övrigt för sig;

5) att två i statsrådsprotokollet omförmälda områden om respektive 1.035 och 0.294 hektar må vart för sig från kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Görtorp nr 1 med Vallerängstorp i Skedevi socken av Östergötlands län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med hembuds rätt beträffande förstnämnda område för Axel Lind och beträffande det sistnämnda för Gust. Zetterström;

6) att det område av kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Bo nr 1 i Stenbergas socken av Jönköpings län, vilket anges å en i statsrådsprotokollet omförmäld av distriktslantmätaren Edw. Ekberg år 1926 upprättad karta, må med undantag för i samma protokoll angiven mark för utfartsvägar försäljas till J. P. Alexandersson enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar;

7) att, sedan kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Hultsjö nr 3 Bergagården i Hultsjö socken av Jönköpings län blivit fördelad i tre i statsrådsprotokollet angivna lotter,

lotten litt. A må försäljas

antingen till egendomens arrendator Paul Johansson för en köpeskillning av 21,400 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1929 och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt,

att lotten försäljes i det skick, vari den vid tillträdet finnes,

att köpeskillningen skall erläggas till länsstyrelsen i länet, som har att, så snart första sjättedelen av köpeskillningen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, å lotten utfärda köpebrev,

att lotten skall i jordeboken upptagas under titel allmänt frälse,

att köparen skall svara för de å lotten för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, samt

att köparen skall ensam vidkännas alla med lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för in-teckning i lotten till säkerhet för berörda skuldförbindelse,

eller, därest bemälda Johansson icke begagnar sig av omförmälda medgivande att förvärva lotten för förenämnda köpeskillning, å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor, med tillträdes rätt för köparen den 14 mars 1929; samt

lotten litt. B må försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar;

8) att två i statsrådsprotokollet omförmälda torp må vart för sig med i samma protokoll angivna begränsade arealer från kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Albo nr 3 Södergård i Kulltorps socken av Jönköpings län försäljas enligt gällande grunder för upplåtelse av egnahemslägenheter från kronoegendomar med hembuds rätt jämväl för nuvarande innehavaren av torpet Nya Svenstorp;

9) att ett i statsrådsprotokollet omförmäلت, å en av t. f. distriktslantmätaren J. Woldt år 1924 upprättad karta med a och b betecknat område må från-

skiljas kronoflygsandsfältet Gamla Espet nr 1 i Åhus socken av Kristianstads län och med tillträdesrätt den 14 mars 1928 försäljas till kronofogden Axel Sjöström för en köpeskilling av 3,000 kronor att betalas kontant vid tillträdet och under villkor i övrigt, att köparen *dels* ensam vidkännes kostnaderna för avstyckning och lagfart samt övriga med köpet förenade utgifter ävensom håller och ensam bekostar lämplig hägnad kring området, *dels ock* medges rätt att som utfartsväg anlita, jämväl med personautomobil, den förbi slätterlägenheten Kurran å kronoflygsandsfältet ledande vägen, dock utan skyldighet för kronan att för köparens räkning bidra med vägens iståndsättande eller underhåll, ävensom att vid stranden utanför området hålla badbrygga;

10) att det område om 0.556 hektar av förra överstelöjtnantsbostället 7 $\frac{1}{4}$ mantal Herrevadsklosters kungsgård nr 1 i Riseberga socken av Kristianstads län, som angives å en av distriktslantmätaren John Grenholm år 1926 upprättade karta, må till Carl Dahlqvist försäljas mot en köpeskilling av 550 kronor att kontant erläggas till länsstyrelsen i Kristianstads län vid tillträdet och under villkor i övrigt, att köparen vidkännes alla med områdets avskiljande och lagfart å fånget förenade kostnader samt uppsätter och för framtiden underhåller lämpligt stängsel omkring området;

11) att tre i statsrådsprotokollet omförmälda, med litt. F, G och H betecknade lotter må var för sig med i samma protokoll angivet område från kronoegendomen $\frac{3}{7}$ mantal Fröslöv nr 10 litt. A i Valleberga socken av Kristianstads län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar;

12) att ett i statsrådsprotokollet omförmäلت, å distriktslantmätaren E. Sundbergs i ärendet företedda karta med litt. A betecknat område om 0.373 hektar må från kronoegendomen Araskoga nr 3 i Brandstads socken av Malmöhus län försäljas till O. Oskarsson mot en köpeskilling av 1,000 kronor att erläggas kontant vid tillträdet samt i övrigt under villkor, *att* området säljes i det skick, det vid tillträdet befinnes, *att* köpeskillingen skall erläggas till länsstyrelsen i länet, *att* området får tillträdas den 14 mars 1934 eller dessförinnan å tid, varom köparen kan träffa avtal med vederbörande arrendator, *att*, därest sådan överenskommelse träffas, köparen därom omedelbart underrättar länsstyrelsen, *samt att* köparen skall svara för de å området för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder ävensom ensam vidkännas alla med områdets avskiljande, lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter;

13) att fyra i statsrådsprotokollet omförmälda lotter må var för sig och till i samma protokoll angivna saluvärden från kronoegendomen $\frac{11}{12}$ mantal Skee nr 1 i Harplinge socken av Hallands län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med rätt till hembud för de av uppskattningsmännen förordade personer;

14) att den rätt, Kungl. Maj:t och kronan må äga till de i Tanums socken av Göteborgs och Bohus län belägna holmarna Vadskär och Kuskär, må

utan vederlag överlätas på Grebbestads municipalsamhälle under villkor, vad angår Vadskär, att samhället förbinder sig tillåta de personer, som nu nyttja områden å holmen, att under deras återstående livstid fritt begagna samma områden i enahanda utsträckning som hittills;

15) att från kronoegendomen 1 mantal Fagersanna nr 2 Nolgården i Ransbergs socken av Skaraborgs län må fränskiljas och försäljas

dels ett i statsrådsprotokollet omförmält område om 2 hektar till Ransbergs kommun mot en köpeskillning av 1,600 kronor samt under villkor i övrigt, *att* området må tillträdas den 14 mars 1928, *att* köpeskillningen erlægges senast å tillträdesdagen till länsstyrelsen i länet för att tillföras domänfonden, *att* kronan förbehålles rätt att för stamhemmanet från kommunens vattenledning taga för stamhemmanets behov nödigt vatten, till säkerhet varför in-teckning må utan kommunens vidare hörande sökas i området, *att* kommunen uppsätter och för framtiden underhåller lämpligt stängsel i områdets gränser mot kronans mark, *samt att* kommunen ensam vidkännes alla med områdets avskiljande och lagfart å fånget för- enade utgifter,

dels ock torpet Kalås med i statsrådsprotokollet omförmält område enligt gällande grunder för upplåtelse av egnahemslägenheter från kronoegendomar;

16) att i statsrådsprotokollet omförmälda lägenheten Ledstugan må med i samma protokoll angivet område från kronoegendomen 1 mantal Bankebolet nr 1 i Ransbergs socken av Skaraborgs län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar;

17) att ett i statsrådsprotokollet omförmält å de i ärendet företedda kartorna med litt. a betecknat område om 0.1617 hektar må från kronoegen- domen $\frac{1}{2}$ mantal Kedum nr 3 Stommen i Södra Kedums socken av Skara- borgs län avskiljas och till i nämnda protokoll omförmälde K. A. Johansson försäljas för en köpeskillning av 650 kronor samt under villkor i övrigt, *att* köpeskillningen skall kontant erläggas senast å tillträdesdagen och in- betalas till länsstyrelsen för att tillgodoföras domänfonden, *att* området må tillträdas den 14 mars 1931 eller därförinnan å tid, varom överens- kommelse kan träffas med egendomens arrendator, *att*, därest sådan över- enskommelse träffas, köparen därom omedelbart underrättar länsstyrelsen, *att* köparen skall uppföra och för framtiden underhålla lämplig hägnad i om- rådets gräns mot kronoegendomens mark i övrigt, *samt att* köparen skall ensam vidkännas de med områdets avskiljande och lagfart å fånget förenade kostnader;

18) att ett i statsrådsprotokollet omförmält område må med i samma protokoll angiven areal från kronoegendomen 1 mantal Noleby nr 1 i Sun- nersbergs socken av Skaraborgs län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med hembuds rätt för J. O. Eriksson;

19) att från kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Horn nr 6 i Rytternes socken av Västmanlands län må försäljas

dels till Snevringe härads väghållningsdistrikt det å den i ärendet föredda kartan med mörkröd färg utmärkta, för breddning av landsvägen avsedda område om 74.2 kvadratmeter av ägofiguren nr 29 mot en köpeskilling av 65 kronor och på villkor i övrigt, *att* området må tillträdas räknat från den 14 mars 1927, *att* köpeskillingen skall erläggas kontant vid tillträdet till länsstyrelsen i länet samt *att* väghållningsdistriktet skall vara skyldigt *att*, till dess marken i fråga utlagts till allmän väg, tillåta fri utfartsväg över densamma;

dels ock till Strömsholms mejeriförening u. p. a. det område, som å nämnda karta omfattar ägofiguren nr 30 och återstående delen av ägofiguren nr 29 om tillhoppa 1,325.8 kvadratmeter, mot en köpeskilling av 1,130 kronor samt under villkor i övrigt, *att* området må tillträdas räknat från den 14 mars 1927, *att* köpeskillingen skall erläggas kontant vid tillträdet till länsstyrelsen i länet samt *att* föreningen skall uppsätta och för framtiden underhålla lämpligt stängsel i områdets gräns mot kronoegendomen;

20) *att*, sedan kronoegendomen 1 mantal Virsta nr 1 i Björskogs socken av Västmanlands län blivit genom vederbörlig lantmäteriförrättning fördelad i fyra uti statsrådsprotokollet omförmälda, med litt. Ca, Cc, Cba och Cbb betecknade lotter,

lotten litt. Ca må försäljas å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt den 14 mars 1928 och med rätt *att* bekomma det foder, som arrendatorn av egendomen har *att* vid avträddandet utan ersättning lämna, samt med förbehåll, *att* förre kronoarrendatorn J. E. Jonssons ogifta dotter Vilhelmina Jonsson under sin livstid må avgiftsfritt hava å ägolotten kvarstående och begagna en Jonsson tillhörig stugubyggnad, *att* ägolottens köpare skall ansvara för gäldande av därå belöpande annuiteter å odlingslån för Östtuna orrlägningsföretag, samt *att* köparen av litt. Cc skall äga *att* mot deltagande i vägunderhåll till utfartsväg nyttja ägofigur nr 15 av *lotten litt. Ca* och dennas utfartsväg till allmänna landsvägen,

lotten litt. Cc må försäljas till Uppsala universitet mot en köpeskilling av 23,000 kronor, under villkor, *att* ägolotten säljes i det skick den vid tillträdet befinnes, *att* köpeskillingen vid tillträdet kontant erlägges till länsstyrelsen i länet, *att* köparen äger rätt *att* såsom utfartsväg nyttja ägofigur nr 15 av *lotten litt. Ca* samt dennas utfartsväg till allmänna landsvägen mot deltagande i vägunderhåll, *att* Björskogs skytteförening må på enahanda villkor, som hittills gällt, tillsvidare med sex månaders ömsesidig uppsägning för skjutbana disponera ett till densamma nu upplåtet område om cirka 0.13 hektar, *att* köparen skall svara för de å ägolotten för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, *samt att* köparen ensam skall vidkännas med lagfart å fånget och övriga med köpet förenade kostnader, samt

lotterna litt. Cba och Cbb må var för sig försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar *dels* med för-

behåll om skyldighet ej mindre för ägolorternas köpare att till lika del vidkännas kostnaderna för det ägolorterna berörande vattenavledningsföretaget Barkarö—Åsta—Granö, än även för köpare av lotten litt. Cba att mot deltagande i vägunderhåll lämna köpare av lotten litt. Cbb rätt till fri utfartsväg mot allmänna landsvägen över den i köpet av lotten litt. Cba ingående vägdelen i dess västra gräns, dels ock med hembuds rätt beträffande lotten litt. Cba för lottens nuvarande arrendator, ägaren av lotten angränsande lägenheten Raknöäng eller Ryttmästarevreten, C. G. Sköld, och beträffande lotten litt. Cbb för dess nuvarande arrendator, ägaren av lotten angränsande hemmanen Borsingby nr 1 och 2, P. J. Ljung;

21) att, sedan den till Strömsholms kronopark hörande Köpings Djurgård uppdelats i åtta uti statsrådsprotokollet omförmälda lotter, desamma må var för sig med i samma protokoll angivet område å offentlig auktion till den högstbjudande försäljas under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade grunder med tillträdes rätt vid köps avslutande och under villkor i övrigt,

att å lotterna befintliga kronan ej tillhörande byggnader icke ingå i försäljningen,

att köpare skall vid bebyggande av sitt ägoområde inhämta byggnadsnämndens i Köping godkännande beträffande byggnadernas utseende och belägenhet,

att köpare av lotten litt. A tillförbindes medgiva köpare av lotten litt. B fri utfartsväg efter litt. A:s norra rågång till mötande gemensam väg,

att köpare av lotten litt. F tillförbindes medgiva köpare av lotten litt. C fri utfartsväg efter lotten litt. F:s östra rågång till mötande gemensam väg, samt

att köparna av lotterna litt. B och C äga rätt till fri utfartsväg över respektive lotterna litt. A och F enligt vad förut angivits; samt

22) att ett i statsrådsprotokollet omförmält inägoskifte av kronohemmanet 3 öres-20 penningland Storbyn nr 11 litt. DL (11²) i Färila socken, Gävleborgs län, må frånskiljas stamhemmanet och försäljas å offentlig auktion till den högstbjudande på i brevet den 29 maj 1874 omförmälda villkor och med tillträdes rätt den 14 mars 1928.

Stockholm den 25 maj 1927.

Med undersätlig vördnad.